

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Prima. Quid Probabilistis supponat? Quid à Pontificibus petat? Quid
à Theologis exigat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

litate, aut probabilioritate, aut certitudine moralis, vel declarando eas non nisi per errorem fuisse Patronis suis probabiles, probabiliores, aut moraliter certas. Idem dico de prudentiâ; opinio enim prudens, stante prudentiâ, non est damnabilis; damnabilis autem est, sublatâ prudentiâ; vel si definiatur, quod non nisi per errorem ea opinio putata fuerit prudens, aut prudentior.

N.
106.

Ad 3. dico, quod sicut laxitas non oritur à Probabilioristarum, aut Certitudinistarum sententiâ, etsi aliqui eorum aliquam opinionem laxam iudicarent sibi probabilior, aut moraliter certam; ita nec à nostrâ,

etsi aliqui aliquam opinionem laxam iudicarent sibi certo probabilem. In formâ dico, quod dum affirmo licitum sequi omnem mihi certo probabilem, nec affirmo, quod omnis, quæ à DD. asseritur probabilis, sit mihi certo probabilis; nec affirmo, quod omnis, quæ putatur certo probabilis sit mihi certo talis. Etsi enim regulariter verum sit, quod omnis opinio, quæ à gravissimis DD. inter se oppositis iudicatur certo probabilis, sit certo talis; non tamen omnis opinio, quæ historicè refertur, (seu cupa probabilitas, vel non fideliter refertur, vel ut non certo probabilis asseritur à gravissimis DD.) est talis.

DISPUTATIO XXIX.

Argumenta Antonij de Charlas.

SECTIO I.

Quid in Probabilistis supponat? Quid à Pontificibus petat? Quid à Theologis exigit?

SUMMARIUM.

Supponit nos docere, id unice vitandum, quod est certo peccatum, n. 1.

Dico vitandum quoque quod probabiliter iudico esse peccatum, ibid.

Petit à Pontificibus regulas pro opinionum deletioni, n. 2.

Dico petere, quod Ecclesia habet, ibid.

Petit hos, ut laxitas tollatur, n. 3.

Ostendo easdem laxitates futuras, etsi Papa obligaret, ne quis sequeretur minus tutam, nisi foret moraliter certa, ibid. & n. 4.

Etsi posito errore invincibili detur lex operandi juxta illum, non tamen datur lex obligans errare invincibiliter, n. 5.

Cur Pontifices nullam sententiam generalem de licito, aut illicito usu damnarunt, sed solas opiniones particulares? n. 6.

Eorum summa prudentia, ibid.

Ait tradi non posse regulam generalem pro diligentia ad veri inventionem necessariâ, n. 7.

Resicio media, quæ assignat, à n. 8. ad 11.

Anti-Probabilistæ faciles in injurias aliorum, & in sui laudem, n. 10.

Christus D. & omnes TT. negant ea media esse necessaria, n. 11.

Oratio quando fit pro vero necessaria, ibid.

N alter Certitudinista Modernus, N. 1. nus, qui omnes suas vires in Ann. Probabilissimum exerit. Si in la- M. 1. xum Probabilissimum, lauda- cos rem illum, nam nos quoque hunc damnavimus, eumque, & non alium, (etsi forte aliquis contrarium suspicari posset) impugnat M. Lucionius in sua Venetæ Morali, ut sæpe fuitur cap. 1. & 2. n. 5. & cap. 4. n. 8. Supponit autem Antonius in sua Prefatione ad Disp. Theolog. de opinionum deletioni, Probabilitas docere, id tantum vitandum esse, quod est certo, non autem probabiliter, aut probabilius malum. At ejus pace, nisi simultatem probabilis, quam tuemur, cum probabilitate simultatis omnino chimericâ confundat, dicimus, vitandum quoque, quod iudicatur probabiliter malum. Dum ergo dicimus non esse vitandum, quod est probabiliter malum, loquimur de objectivâ, non de formali probabilitate; nempe quod si addit motivum, ob quod judicare possum magis, aut minus probabiliter malum, non tamen ita iudico, quin magis, aut minus certo probabiliter iudico, non esse malum, non est vitandum; ergo ea propositio, id tantum vitandum, quod est certo, non autem magis, aut minus probabiliter malum, si sermo sit de objectivâ probabilitate, est certo vera; si de formali, est certo falsa, quia ne peccem, necessaria semper est bona fides non peccati. Porro ea propositio est SS. Patrum, & Antiquorum, quorum una vox est nil esse peccatum mortale, nisi

nisi sit expresse contra Scripturam, & Ecclesiam, legem, aut rationem convincentem. Vide *disp. 10. sect. 4. & 6. & disp. 11. sect. 1.*

- N. 2. *Petit. c. à Pontificibus, ut regulas generales dent, quibus in opinionum delectu nitipossimus. At hoc est supponere in Dei Ecclesia, ejusque Vicariis non modicum defectum, quasi verò Ecclesia his regulis destituta fuerit, & elapsi Pontifices parum providi; quin sibi opponitur, dum alibi dicit, suam regulam in Ecclesia floruisse. Profecto Fidelium conditio plus minus eadem fuit; plura illis certa, plura incerta; & in incertis valida inter eos oppositio. Vel ergo Ecclesia caruit regulâ generali pro incertarum opinionum delectu, vel non? Si caruit, & quidem sine Ecclesie detrimento, carere & nos possumus, & sine illâ regulâ salvari, ut antiqui Fideles. Si non caruit, petitio est superflua, nam petit à Papâ, quod Ecclesia habet. Quare ut omnino certum tenendum est, quod omni tempore regula pro opinionum delectu in Ecclesia fuerit, eum non omnia moralia fuerint Antiquis certa. Si ergo Deus, ejusque Vicarii providere non adeo universales, nec cuicque necessarias Ecclesie regulas, ex. gr. pro discernendo omni verò à falso miraculo, omni certâ à fictâ extasi, & visione; si regulas pro quocumque hominum statu, quibus ad sanctitatis apicem perveniant, multò magis providerunt regulam pro opinionum delectu cuicque docto, aut idiotæ necessariam, & tam universalem, quæ per totam moralem Theologiam vagetur, cujus magna pars est sub oppositis opinionibus.*

- N. 3. Confirmo ponderando causam, ob quam Antonius hoc votum conceperit; ea autem est, ut omnis laxitas ab Ecclesia tolleretur; hoc enim est malum, ob quod tollendum regulam generalem petit, quasi verò illud oriretur ex defectu regulæ, non autem ex malâ regulæ applicatione; ego non video nisi has dari posse. Prima, ne quis sequatur minus tutam minus probabilem. Secunda, ne quis sequatur minus tutam, etsi sit probabilior. Tertia, ne quis eam sequatur, nisi sit moraliter certa. Videndum modò, an per hoc, quod Papa dictas regulas traderet, tollerentur ab Ecclesia laxitates. Venio ad primam, & dovetari à Papâ usum minus tutæ minus probabilis. Ecce adhuc vetito ejus usu, eadem in Ecclesia laxitates, & falsitates; etenim Probabiliorista, & Certitudinista poterunt eandem opinionem tueri, ut sibi probabilior, aut moraliter certam, ut constet in damnatis, quarum quælibet fuit suo Autho-

ri probabilior, aut moraliter certa: ergo adhuc vetito usu minus tutæ minus probabilis eadem in Ecclesia laxitates, & falsitates. Quin ejus usu vetito, eadem laxitates manent, & fiunt in Ecclesia Dei necessariae, ex eo quia ea opinio, ex quâ error, & laxitas oritur, est suo Patrono probabilior, aut moraliter certa, eique vetatur, ne sequatur oppositam minus tutam, eique minus probabilem, ex quâ nullâ laxitas.

Idem dico de secunda; vetetur enim minus tuta probabilior. Ecce poterit quis eandem opinionem, ex quâ oritur laxitas, tueri ut moraliter certam: ergo per regulam vetantem usum minus tutæ probabilioris nulla tollitur laxitas, & error. Idem de tertiâ concedente solam moraliter certam ex minus tutis licere. En ex eadem scandalosâ opinione putatâ moraliter certâ idem scandalum: ergo per concessionem solius minus tutæ moraliter certæ nulla à Dei Ecclesia laxitas remouetur. Vid. *disp. 15.* per totam, ubi ostendi, quod laxitates per dictas regulas fiant inemendabiles, & earum opinionum Patroni non nisi à Papâ corrigibiles.

Dices: Etsi ductus errore invincibili obligetur sæpe malè materialiter operari, non inde fit, quod non detur lex de eo sequendo: ergo etsi ex moraliter certâ sequatur opus materialiter malum, non inde fit, quod non detur lex de eâ sequendâ. Sed contra disparitas, & retortio est evidens. Ut enim nulla datur lex obligans invincibiliter errare, etsi supposito eo errore detur lex operandi juxta illud, ita nulla dari potest lex obligans, ut operemur juxta minus tutam moraliter certam, etsi hæc suppositâ liberum sit juxta illam operari. Quare ego non necessario opinantem, ut materialiter erret, & peccet; sed permitto, quin dico sæpe melius operaturum, si, depositâ propriâ sibi probabiliori, conformet se alienæ sibi minus probabili. At Certitudinistæ, & Probabilioristæ obligantes ex minus tutis ad solam probabilior, aut moraliter certam, necessitant sæpe scandalosè materialiter opinari, & operari; illudque utrumquè malum fit illis per dictas leges irremediabile.

Hinc Pontifices prævidentes, quod per dictas regulas homo obligaretur errare; nam plures tutiores suis Patronis probabiliores, aut moraliter certæ, ut patet in Baii, & Jansenii damnatis, damnatæ fuere ut hæreticæ. Rursus plures minus tutæ, suis Patronis probabiliores, aut moraliter certæ, damnatæ fuere ut scandalosæ; nullatenus ob dictâ incommoda eam regulam tulerunt, sed sanctè permittunt, ut quis minus tutam, certò

tamen

tamen absolute, & relative probabilem sequatur, unice contenti damnare opiniones particulares; in his enim, siue sint strictae, siue laxae, est falsitas, & malitia sub veritatis & licentiae larva, abstinendo damnare generale morum principium inter T.T. commune. Si Antonius peteret damnari aliquas particulares habitas ut probabiles, probabiliores, aut moraliter certas, peteret, quod Ecclesie confert, & quod anteriores Papae executi sunt. At petere, ut aliquam generalem pro opinionum delectu regulam dent, est petere, quod Ecclesia Dei semper habuit, nempe certam apud Patronos, & Adversarios probabilitatem, quoties veritas serio examinata manet incerta. Quin si petat pro regula ut Papa obliget semper ad probabiliorem, clamabunt Tutiorista obligantes ad tutiorem minus probabilem; si ut obliget ad tutiorem, clamabunt Probabiliorista, quin petet, ut Pontifices saepe obligent ad falsum, ad malum, & ad indocilitatem, cum nulla sit damnata, quae juxta Adversariorum effatum non fuerit suo Patrono probabilior. Nil ergo in Ecclesia circa regulas desiderandum, sed in T.T. ut particularium opinionum veritatem, & probabilitatem ponderent, & ne improbables habeant ut probabiles, aut probabiliores, aut moraliter sibi certas.

N. 7. Exigit à Theologis *cap. 1.* ut ante oculos legem Dei habeant, quae est prima, & vera morum regula, nec eam tam parvi faciant, ut omnem ei vim tollere videantur: & *cap. 2.* ait, sequendam Dei legem, dum pavetis, quarendam, dum latet: & quamvis generalis regula pro quantitate diligentiae, ut lex Dei inveniatur, omni casui apta tradi non possit, Deus exorandus pro veri inventione, ut Scriptura, & PP. monent. Subdit se satis mirari non posse, quod DD. aliqui negent necessariam orationem, ubi malitia est dubia, nisi in raris casibus, & exclamat: *Deus bone! quod genus Theologia?* Vt autem oratio mereatur audiri, studendum, ut animus ab omni passione liber sit; ut summam prudentiam utamur in eligendis consiliariis doctis, piis, & veritatem amantibus, & ne Pastorum, & Doctorum consiliis ceco more, repugnantem conscientiam, stemus. Quod si post orationem, & studium veritas non pateat, sequendum tunc ex lege naturali, & Canonica tutius.

N. 8. Sed contra 1. quia si legem Dei incertam transferre ad rationem humanam est eam parvifacere, omnis Certitudinista, & Probabiliorista negantes sequendam tutiorem, cum minus tuta est moraliter certa, legem Dei parvificet. Quin cum Antonius recte

cum S. Thom. 1. 2. *qu. 57. art. 5. ad 3.* doceat, quod verum intellectus practici sumatur à conformitate cum appetitu recto, verum autem intellectus speculativi à conformitate cum re; quomodo deinde vult, quod Dei lex, ut est in re, non ut est sub ratione humana, sit regula? Si ergo Dei lex ut subest rationi nostrae est regula; quomodo queritur, quod legem Dei ad rationem humanam transferamus?

Contra 2. quia sicut antea rogabat Pontius, fices, ut pro opinionum delectu generalem darent regulam, cur non rogat, ut similem dent pro quantitate diligentiae ad veri inventionem necessariam? Sanè necessaria prius est veritatis diligentia, ut opinio eligi possit, ergo ejus regula prius tradenda est, quam tamen Antonius tradi posse negat; vel si hoc nec potest, nec tradi debet, nec illa. Immo sicut judicium piorum, & doctorum est regula pro quantitate diligentiae pro veri inventionem, ita erit pro opinione hic, & tunc eligenda.

Contra 3. praeter à me dicta *disp. 15. scilicet. N. 7. §. 2.* quero, an media, quae, quoties de actibus malitiae dubitatur, assignat pro veri inventionem, nempe oratio, animus omni cupiditate vacuus, summa in consiliariis eligendis prudentia, sint simpliciter necessaria? Si non sunt, cur agere fert, quod aliqui ea negent, cum tamen aliqui non sint, sed plerique T.T. qui ea omnia media pro omni casu dubio simpliciter necessaria esse negant, quin saepe impossibilia, dum casus urget. Cur voce lugubri intonat, Bone Deus! quod genus Theologiae? Si sunt, rogabo, ut mihi viros iis dotibus florentes in tanta copia det, quot in Ecclesia Dei pro omnium Fidelium salute necessarij sunt. Rogabo, an vinum adeo docti, & ab omni passione liberi inter solos Anti-Probabilistas reperiantur. Si inter illos solos, ridebo animosam falsitatem. Si etiam inter Probabilistas, cur eos passim mordet? Hoc sanè indefessis Adversariorum lectione didici, plures esse in injurias faciles, plures se ipsis contentos, se, & sua celebrare, & aliena despiciere; nos omnis laxitatis, & sceleris Authores, quae an sint pacati animi, omni terrenae cupiditate immunis, indicia, alij putarent. Legatur Antonius, qui in sua praefatione dicit, se non nisi certa affirmaturum, se rationes suo judicio convincentes allaturum; & *cap. 2.* se regulam. In dubijs tractaturum diligentissime animo falsis praesudicii, & terrenis cupiditatibus libero. Bone Deus! (exclamare libet) quod genus Christianae humilitatis?

Contra 4. quia quod ea media non sint pro omni

omnis veri incerti inventione necessaria, non tantum plerique T.T. hoc docent, sed Christus D. qui turbis præcipit, ut omnia fervent, & faciant, quæ improbi Scribæ, & Pharisei dixerint, ne tamen eorum opera imitentur. En veritatis Magister veritatem à probitate segregat. En ut veritas tradatur, & ab idiotis sciatur, nec oratio, nec morum innocentia in Doctore necessaria. En Doctores in Cathedrâ Moyfi sedentibus, in omni materiâ fidei, & morum, turbis standum erat, nam expressè ait, *Omnia, quæ dixerint, servate, & facite*. En quò tandem sub probitatis specie Antonius nos ducat, ut repugnante conscientia, in re incertâ, ne quidem Pastorum consiliis subditi, & idiotæ parère debeant, & vix erit inter T.T. cui standum; inter Confessarios, cui confitendum; inter consiliarios, cui acquiescendum, si illi non sint orationis viri, nec habeant animum à passionibus immunem. Peccabit ergo omnis Theologus, Confessor, Pastor, Superior, qui consulat, doceat, jubeat, confessiones excipiat, si virtutum exercitio apprimè cultus non sit, quia absque earum exercitio, juxta Antonium, veritatem assequi nequit: peccabit quoque, qui illis stat, quia stat insipientibus, & viris virtutum exercitio destitutis. Cum ergo hoc dici nequeat, non est quòd Antonius clamet còtra Theologiam, quæ negat esse simpliciter necessariam pro veri incerti inventione orationem, & interiorum passionum mortificationem; hæc enim est tantum necessaria in casibus, vel quasi ex toto nobis ignotis, vel valdè perplexis, & difficilis in utramque partem resolutionis; etsi enim passionibus aliquando eludant veritatem, non tamen semper, cum consistet Ethnicos, qui verum Deum non orant, & in vitia proni sunt, plura vera cognoscere. Cum ergo Scriptura, & PP. hortantur nos, ut à Deo sapientiam petamus, non inde infertur, nisi res sit valdè perplexa, quòd specialis oratio necessaria sit pro omnis veri incerti inventione, sed quòd à Deo petenda sit sapientia, eo modo quo alia bona, per quam à nobis gesta, & gerenda cognoscamus. Concludo rogando Antonium, an T.T. Probabilistæ, sive sint Magistri, sive Superiores, sive Confessores, Scribæ, & Phariseis peiores sint? Si sunt, horrendum dicit: si non sunt; ergo juxta Christi D. effatum illis quoque standum.

Tom. III.

SECTIO II.

Antonij mens.

§. I.

Quàm inanis paritas.

SUMMARIUM.

Ait quòd sicut homo ab homine exigere videtur, ut abstineat à violatione legis probabilis cognita; ita longe magis Deus ab homine, n. 12.
Negat Probabilistas inter Dei servos numerandos, ibid.
Dei Leges non sunt modo humano metiende, n. 13. 14.
Deus intentionem, homines opus intendunt, ibid.
Ne quidem in humanis homo tenetur ad melius, ibid.
Ait hæcenus fuisse certum, quòd sola carentia omnis cognitionis excuset; modo Probabilistas velle, quòd invincibiliter ignorentur, quæ probabilis sciri possunt, n. 15.
Ostendo plures tutiores damnatas ut falsas, quin ut peccata formalia contra veritatem, n. 16.
S. Thom. pro invincibilis ignorantia exemplo tradit hanc, Numquam licet jurare, ibid.
Inductio plurium, quæ negantur à Probabilistis, quæ Adversarij supponunt ab illis admitti, ibid.
Datur lex, tum voluntatem, tum intellectum obligans, n. 17.
Omnis tutior, si falsa sit, est contra veritatem; & qui ad illam, si minus probabilis sit, obligat, obligat peccare materialiter, & formaliter contra legem veritatis, si tenet argumentum, ibid.
Quàm nulla argumenta sumpta ex periculo, vel errandi materialiter, vel peccandi materialiter, à n. 18. ad 21.
Omnis certò probabilis est aequè tuta à peccato formali, n. 20.
Paritas Henrici IV. quid probet? ibid.
Quàm certa nostra sententia, cum argumenta ex veri violatione à Tutioristis, ex violatione boni à Probabilioristis solvenda sunt, n. 21. 22.
Dammandus à SS. PP. fuisse Probabilismus, si esset illicitus: cum magis solliciti sint negare illicita, quam approbare licita, n. 23.
Adversarij adversantur Tridentino danti pro coercendâ ingenij petulantia tamquam remedium, ne quis sua fidat prudentie, ibid.
Ex hoc ipso quòd plures tutiores, & probabiliores damnata, infertur nullam de illis dari legem, n. 24.
Pontificum decisiones sunt contra Antonium, n. 25.
Etiâ Certitudinismus, & Probabiliorismus erit damnatus, n. 26.

Nn

Etiâ